

บทสรุปและ ข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการที่ได้นำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของ ราชฎรในการจับ วิธีปฏิบัติ และมาตรการในทางปฏิบัติภายหลังการจับ และ ความคืบกันและผลการตอบแทนจากการที่ราชฎร ได้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ ในการจับแล้วนั้น ในบทนี้จะนำเสนอบทสรุปและ ข้อเสนอแนะ ในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

5.1.1. ความเหมาะสมของบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ ของราชฎรในการจับ

5.1.1.1. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อพิจารณาในทางประวัติศาสตร์กฎหมาย ของประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่าในสมัยโบราณนั้น ราชฎรถูกกำหนดให้มี บทบาทในการป้องกันและปราบปรามอาชฎากรรมเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ราชฎรมีอำนาจและหน้าที่ที่จะต้อง เข้าต่อสู้หรือป้องกันภัยหรือจับตัวผู้กระทำความผิด ให้แก่ทางราชการ ดังเช่นที่บัญญัติไว้ตั้งแต่ยุคสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะ โจรซึ่ง กำหนดให้ราชฎรที่อยู่ในอาณาเขต 3 เส้น 15 วา และต่อมาขยายเป็น 5 เส้นของบริเวณที่เกิดเหตุ จะต้องร่วมกันต่อสู้และจับโจรผู้ร้ายให้ได้ มิเช่นนั้นจะต้องมีความผิดเพราะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นคนร้าย และหลักการ ดังกล่าวก็ยังคงนำมาใช้อยู่ต่อไปอีกในยุคสมัยของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.

127 ซึ่งใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2452 จนถึง พ.ศ. 2500 เมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันแทนแล้ว โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 336(19) ที่ว่า "ในเวลาโจรปล้น ณ ที่ใดใด ถ้าผู้ใดอาจจะช่วยต่อสู้โจรได้ และมีได้ช่วยใช้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องวางโทษชั้น 4"

นอกจากนั้นยังกำหนดให้เป็นหน้าที่ของราษฎรที่จะต้องช่วยเจ้าพนักงานเมื่อมีเหตุโจรผู้ร้ายเกิดขึ้น เช่นที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2457 มาจนบัดนี้ หลายมาตรา เช่น มาตรา 27 ข้อ 7 "ถ้าเกิดจลาจลก็ดี ฆ่ากันตายก็ดี ตีชิงก็ดี ปล้นทรัพย์ก็ดี หรือไฟไหม้ก็ดี หรือเหตุร้ายลาฉัญอย่างใด ๆ ในหมู่บ้านของตน หรือในหมู่บ้านที่ใกล้เคียงอันสมควรจะช่วยได้ เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านจะต้องเรียกลูกบ้านของตนออกช่วยต่อสู้คดีตามจับผู้ร้ายเอาของกลางคืน หรือดับไฟ หรือช่วยอย่างอื่นที่สมควรโดยเต็มกำลัง"

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ตามบทบัญญัติของมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระพุทธศักราช 2477 แล้ว บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับประมวลกฎหมายนี้ ก็ต้องถูกยกเลิกโดยผลของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันนี้เอง ซึ่งบรรดากฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับดังกล่าวรวมถึงบทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมายลักษณะอาญาและพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่นี้ด้วย โดยมีตัวอย่างที่ศาลฎีกาได้พิพากษาไว้ในฎีกาที่ 1140/2481 ว่า มาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ลบล้างยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 334(2) ไปบางส่วน คือจำเลยขัดหมายเรียกของพนักงาน

สอบสวน โจทก์ผู้ฟ้องขอให้ลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 334(2) คือโทษฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน ศาลฎีกาตัดสินว่า เรื่องขัดหมายเรียกนั้นมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 66 ให้ออกหมายจับเป็นการลงโทษเฉพาะกรณีขัดหมายเรียกอยู่แล้ว จึงถือว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 66 ได้ยกเลิกส่วนแห่งกฎหมายลักษณะอาญามาตรานั้นเสียแล้ว¹

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ลบล้างบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของราษฎรในการจับในกฎหมายลักษณะอาญาและพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยสิ้นเชิง โดยได้กำหนดหลักการขึ้นใหม่ไว้ในมาตรา 79 ให้ราษฎรมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจับอยู่กรณีเดียว คือกรณีช่วยเจ้าพนักงานเมื่อเจ้าพนักงานนั้นเป็นผู้จัดการตามหมายจับ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 82 นอกจากนั้นคงบัญญัติเป็นการให้อำนาจแก่ราษฎรที่จะจับเมื่อมีการกระทำความผิดซึ่งหน้า ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 80 ซึ่งอำนาจเหล่านี้ราษฎรจะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ เพียงแต่หากจะใช้อำนาจเหล่านี้ก็มีกฎหมายรับรองให้ ซึ่งจะได้พิจารณาตามลำดับดังต่อไปนี้

1) กรณีที่ราษฎรมีหน้าที่ต้องช่วยเจ้า

พนักงานผู้จัดการตามหมายจับ

¹ศ.สัญญา ธรรมศักดิ์, ปรับปรุงเพิ่มเติมโดย ศ.ประภาศน์ อวยชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2522), หน้า 6-7.

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว อำนาจและหน้าที่ในการ
ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ย่อมเป็นของรัฐหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย
แต่เนื่องจากอาชญากรรมเป็นภัยต่อสังคมโดยส่วนรวม หรืออาจ
เรียกได้ว่าเป็นปรากฏการณ์หนึ่งของสังคม ดังนั้นแม้ว่าภาระและหน้าที่ใน
การให้ความคุ้มครองและปกป้องราษฎรจากภัยอันเนื่องมาจากการกระทำ
ความผิดหรือละเมิดกฎหมายจะเป็นภาระของรัฐที่จะต้องกระทำ แต่หาก
คำนึงถึงสังคมโดยส่วนรวมซึ่งจะต้องได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมด้วยแล้ว
จึงควรจะเป็นภาระหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่จะต้องช่วยกันป้องกัน ปราบ
ปรามและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมนั้นด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ประเทศต่าง ๆ ก็ให้
ประชาชนมีบทบาทหรือส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าวด้วยกันทั้งนั้น โดย
การบัญญัติไว้ในกฎหมายให้ราษฎรมีอำนาจหรือหน้าที่ในการจับด้วยดังที่ได้กล่าว
แล้วในบทที่ 2

สำหรับในเรื่องนี้ ประเทศฝรั่งเศสและ
เยอรมันซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศแบบอย่างของกลุ่มระบบกฎหมายของ
ประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย ไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายให้เป็นหน้าที่ของ
ราษฎรที่จะจับหรือช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการจับแต่อย่างใด คงมีเพียงแต่
บทบัญญัติให้อำนาจแก่ราษฎรที่จะจับได้ในบางกรณีเท่านั้น แต่กลุ่มระบบ
กฎหมายของประเทศที่ถือตามระบบกฎหมายอังกฤษ หรือกฎหมายคอมมอนลอว์
นั้น นอกจากจะให้ราษฎรมีอำนาจที่จะทำการจับได้แล้ว ยังให้ราษฎรมี
หน้าที่ที่จะต้องช่วยเจ้าพนักงานเมื่อเจ้าพนักงานร้องขอทุกกรณีด้วย ผู้ใดขัดขืน
ย่อมมีความผิด

จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาของประเทศไทยเราได้ยึดแนวทางเดินสายกลาง กล่าวคือนอก
จากจะให้ราษฎรมีอำนาจที่จะทำการจับในบางกรณีได้แล้ว ยังได้กำหนดให้
เป็นหน้าที่ของราษฎรที่จะต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงานด้วย แต่ก็ เป็นเพียง

เฉพาะกรณีเมื่อเจ้าพนักงานนั้นเป็นผู้จัดการตามหมายจับกรณีเดียวเท่านั้น ซึ่งกรณีการจับตามหมายจับนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกรณีที่ได้มีการพิจารณาไตร่ตรองและกลั่นกรองจนเกือบจะแน่นอนแล้วว่า บุคคลผู้จะถูกจับนั้น เป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดอย่างแท้จริงแล้ว

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าบทบัญญัติของมาตรา 82 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ของราษฎรในการจับดังกล่าวมาแล้วนี้ นับได้ว่าเป็นการพัฒนาปรับปรุงบทบัญญัติเดิมของกฎหมายที่กำหนดภาระหน้าที่ที่ควรจะเป็นของรัฐให้แก่ราษฎร มากจนเกินไป ให้คงเหลืออยู่เฉพาะแต่กรณีที่จำเป็นอยู่ได้อย่างเหมาะสม เป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่ใช่เป็นการล้มล้างยกเลิกระบบหรือหลักการเดิมทั้งหมด แล้วหันไปยึดถือหรือรับเอาาระบบหรือหลักการใหม่ของประเทศอื่น โดยไม่คำนึงถึงประวัติศาสตร์และประสบการณ์ของประเทศตนด้วย ดังนั้น กรณีของบทบัญญัติของมาตรา 82 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้จึงเป็นบทบัญญัติที่มีความเหมาะสมและทันสมัยอยู่แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้

2) กรณีที่ให้ราษฎรมีอำนาจจับเมื่อมีการกระทำความผิดซึ่งหน้า

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าประเทศต่าง ๆ ทั้งในกลุ่มระบบกฎหมายที่ใช้ประมวลกฎหมายและกลุ่มระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ราษฎรมีอำนาจที่จะจับผู้กระทำความผิดได้ด้วยตนเองด้วยกันทั้งนั้น แต่ยังคงมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในรายละเอียด ซึ่งอาจแยกเป็นประเด็นพิจารณาได้ 2 ประเด็น คือ

(1) ประเด็นเกี่ยวกับลักษณะของการกระทำความผิดที่ราษฎรจับได้กล่าวคือบางประเทศ เช่น เยอรมันนี บัญญัติให้ราษฎร

มีอำนาจจับได้เมื่อราษฎรได้เห็นหรือพบการกระทำความผิดนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เฉพาะกรณีความผิดซึ่งหน้าแท้ ๆ เท่านั้น แต่บางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส และประเทศที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ ก็ให้ราษฎรมีอำนาจจับได้ทั้งกรณีความผิดซึ่งหน้าแท้ ๆ และกรณีที่ถือว่าความผิดซึ่งหน้าด้วย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2

สำหรับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญาของประเทศไทยในกรณีนี้ นั้น อาจกล่าวได้ว่าเดินตามหลักกฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายคอมมอนลอว์ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80 ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่ามีเหมาะสมพอดี เพราะเหตุว่าการที่จะจำกัดอำนาจของราษฎรในการจับไว้ เฉพาะกรณีการกระทำความผิดซึ่งหน้าโดยแท้ แต่เพียงกรณีเดียว จะเป็นการจำกัดที่แคบจนเกินไป และในขณะเดียวกัน กรณีการกระทำความผิดที่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติไว้ในมาตรา 80 วรรคสองนั้น ก็ไม่ใช่การเปิดโอกาสให้ราษฎรใช้อำนาจกว้างจนเกินไป เพราะมีเพียง 2 กรณี คือกรณีตามอนุมาตรา (1) และ (2) เท่านั้น ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ก็แทบจะกล่าวได้ว่าเป็นกรณีที่มีเหตุน่าเชื่อว่า ผู้ที่จะถูกจับเป็นผู้ได้กระทำความผิดมาแล้วจริง ๆ ด้วย

(2) ประเด็นเกี่ยวกับประเภทของความผิด

ที่ราษฎรจับได้ กล่าวคือ บางประเทศ เช่น เยอรมันนี ฝรั่งเศส และประเทศที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น อเมริกา กำหนดประเภทของความผิดบางประเภทซึ่งโดยทั่วไปเป็นความผิดประเภทอุกฉกรรจ์ หรือมีโทษสูง เท่านั้นที่ราษฎรจะมีอำนาจจับได้ แต่บางประเทศ เช่น เกาหลี และญี่ปุ่น ไม่ได้

จำกัดประเภทความผิดไว้แต่อย่างใด   ดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาของประเทศเหล่านี้ ดังนี้²

ประเทศเกาหลี

มาตรา 212 บุคคลใด ๆ ย่อมจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

ประเทศญี่ปุ่น

มาตรา 213 บุคคลใด ๆ ย่อมจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

สำหรับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยนั้น จำกัดประเภทความผิดไว้ในทางองเดียวกันกับประเทศเยอรมันนี ฝรั่งเศส และกฎหมายคอมมอนลอว์ กล่าวคือ ราษฎรจะมีอำนาจจับได้เฉพาะแต่ความผิดตามที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ตามนัยแห่งมาตรา 79 ประกอบมาตรา 80

ในเรื่องการระบุนานความผิดที่ราษฎรมีอำนาจจับได้ไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ คณะ

---

² คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, "รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 852-15/2525 วันอังคารที่ 27 เมษายน 2525."

กรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้พิจารณากันในที่ประชุมของคณะกรรมการหลายครั้ง จนในที่สุดได้มีมติโดยเสียงข้างมากในการประชุมครั้งที่ 853-16/2525 วันอังคารที่ 4 พฤษภาคม 2525 ให้ยกเลิกการระบุนานความผิดไว้ในบัญชีแนบท้ายๆ โดยให้แก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 79 และมาตรา 80 ใหม่ เป็นดังนี้³

มาตรา 79 ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา 82 หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 80

มาตรา 80 ความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่า เขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

อย่างไรก็ดี กรณีดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำความผิด โดยมีเสียงร้องเอะอะ

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำความผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่น อันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้า หรือสิ่งของติดตัวอย่างอื่น หรือตามเนื้อตัวของผู้นั้น

³คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, "รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 853-16/2525 วันอังคารที่ 4 พฤษภาคม 2525."

อย่างไรก็ตาม ในที่สุดก็ไม่ปรากฏว่า
ได้มีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อมาแต่อย่าง
ใดเลย

สำหรับในเรื่องนี้ด้วยความเคารพต่อมติของ
คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ผู้เขียนมี
ความเห็นว่าการยกเลิกบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
นั้น จะเป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรใช้อำนาจได้กว้างขวางจนเกินไป จน
อาจกล่าวได้ว่าเท่าเทียมกันกับเจ้าพนักงาน ซึ่งน่าจะไม่ต้องเพราะการ
ปฏิบัติงานหรือการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานนั้น นอกจากจะเป็นเพราะมี
หน้าที่โดยตรงแล้ว ยังมีผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานเป็นลำดับชั้นคอยควบคุมดู
แลอยู่ อีกทั้งยังมีกฎหมายคอยควบคุมและลงโทษในกรณีที่เจ้าพนักงานใช้
อำนาจโดยไม่ชอบเป็นกรณีพิเศษเพิ่มขึ้นด้วย แต่ในกรณีของราษฎรนั้น อาจ
จะกล่าวได้ว่าไม่มีการควบคุมดูแลเลย และหากจะมีผู้ทุจริตใช้อำนาจดังกล่าว
ไปในทางที่ไม่ชอบ ก็ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายควบคุมหรือลงโทษเป็นพิเศษ
แต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ประกอบกับพิจารณาบท
บัญญัติของกฎหมายของประเทศที่ถือได้ว่าเป็นแบบแผน เช่น ประเทศฝรั่งเศส
เยอรมันนี และประเทศที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งต่างก็จำกัดประเภท
ความผิดที่ราษฎรจะจับได้ไว้ดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการมี
บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เหมาะสมดีอยู่แล้ว
แต่เนื่องจากบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันนี้
อ้างลักษณะความผิดและมาตราในกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งเลิกใช้ไปแล้ว
ดังนั้นในปัจจุบันนี้จึงต้องอาศัยการเทียบเคียงกับประมวลกฎหมายอาญา จึง
อาจจะไม่ตรงกันทีเดียวนัก เพราะบางฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา
เดิมได้ถูกแก้ไข หรือถูกแยกกระจ่ายออกเป็นความผิดอีกหลายความผิดต่าง
หากจากกัน หรือมิฉะนั้นก็ถูกจัดหมวดหมู่ใหม่ในประมวลกฎหมายอาญา จึง

อาจทำให้มีปัญหาได้ นอกจากนั้นประมวลกฎหมายอาญายังได้บัญญัติลักษณะความผิดเพิ่มเติมขึ้นมาอีกมาก ดังนั้นจึงควรที่จะได้มีการแก้ไขปรับปรุงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสียใหม่ โดยการระบุนความผิดที่ราษฎรมีอำนาจจับไว้ให้ชัดเจนในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ว่ามีความผิดฐานใดบ้าง แทนการยกเลิกไปทั้งหมดเลย

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าบทบัญญัติที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของราษฎรในการจับในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น มีความเหมาะสมพอสมควร แต่หากได้มีการปรับปรุงแก้ไขประเภทความผิดตามที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วยแล้ว จะมีความเหมาะสมและทันสมัยเป็นอย่างยิ่ง

5.1.1.2. ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันนี้ ได้เริ่มร่างภายหลังจากที่ได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว และแล้วเสร็จจนประกาศใช้ใน พ.ศ. 2499 โดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499 ซึ่งมาตรา 3 และมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้ บัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญานี้แทนกฎหมายลักษณะอาญานับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาจนบัดนี้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติกำหนดอำนาจและหน้าที่ของราษฎรในการจับโดยตรง แต่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อราษฎร "ผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย" ในมาตรา 138 และ "ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน" ในมาตรา 289(3)

สำหรับบทบัญญัติของมาตรา 138 นั้น จะ
เห็นได้ว่า เป็นการบัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองและรองรับอำนาจหน้าที่ของ
ราษฎรที่กระทำการจับเมื่อเจ้าพนักงานร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา มาตรา 82 นั้นเอง

ส่วนบทบัญญัติของมาตรา 289(3) ของ
ประมวลกฎหมายอาญาที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็น
ที่มาของอำนาจของราษฎรในการจับ ดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐาน
แล้วในคำพิพากษาฎีกาที่ 984/2514 และ 2228/2515 ที่ได้กล่าวมาแล้ว
ในบทที่ 2 นั้น เป็นการบัญญัติขึ้นมาใหม่เพราะ เดิมไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย
ลักษณะอาญามาตรา 250 ซึ่งคล้ายกันกับมาตรา 289 ของประมวลกฎหมาย
อาญาและ เนื่องจากการบัญญัติขึ้นมาใหม่ภายหลังประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงมีผลใช้บังคับได้

บทบัญญัติมาตรา 289(3) ของประมวล
กฎหมายอาญาที่บัญญัติขึ้นมาใหม่ดังกล่าวมาแล้วนี้ ไม่มีข้อความว่าการช่วยเหลือ
เจ้าพนักงานจะต้องกระทำเมื่อถูกเจ้าพนักงานเรียกร้องตามอำนาจในกฎหมาย
เช่น บทบัญญัติในมาตรา 138 ดังนั้น กรณีนี้จึงเป็นกรณีที่ รวมทั้งกรณีที่
ราษฎรเข้าช่วยเจ้าพนักงานโดยสมัครใจเอง และกรณีถูกเรียกร้องตาม
อำนาจในกฎหมายตามมาตรา 138 ด้วย (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่
2228/2515) ดังนั้นอำนาจของราษฎรในการจับตามมาตรา 289(3) นี้
จึงเป็นอำนาจในกรณีเพิ่มเติมจากกรณีที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการสอดคล้องและยืนยันคำกล่าวข้างต้นที่ว่า
บทบัญญัตินี้บัญญัติขึ้นมาใหม่ภายหลังประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงมี
ผลใช้บังคับได้

เมื่อพิจารณาอำนาจและหน้าที่ของราษฎร

ในการจับตามท่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่า กรณีที่ราษฎรจะช่วยเจ้าพนักงานกระทำการจับได้มีอยู่กรณีเดียว คือ กรณีมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับเท่านั้น ดังนั้น ถ้าเกิดมีกรณีที่ราษฎรประสงค์จะกระทำการเป็นพลเมืองดีโดยการสมัครใจไปช่วยเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ตามกฎหมายในการจับในกรณีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กรณีการจับตามหมายจับราษฎรก็ไม่สามารถจะทำได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติรองรับให้อำนาจไว้ ดังนั้น บทบัญญัติของมาตรา 289(3) ตามที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ นั้น จึงเป็นการอุดช่องว่างของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับกรณิดังกล่าว จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งโดยเฉพาะ เป็นการสอดคล้องกันกับแนวนโยบายของรัฐที่จะส่งเสริมให้ราษฎรมีบทบาทและส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น เช่นที่ได้มีการดำเนินการในเรื่องการรวมกลุ่มของราษฎรอาสาสมัครตามโครงการ ลูกเสือชาวบ้าน อาสารักษาดินแดน หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง และ ไทยอาสาป้องกันชาติ เพื่อช่วยเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

การนำประชาชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้น ในต่างประเทศก็ได้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ดังที่มีผู้อธิบายไว้ดังนี้⁴

⁴สุพจน์ สุโรจน์, "การป้องกันอาชญากรรม," เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายอาญา 1 : ภาคบทบัญญัติทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2531) หน้า 325-326.

ในการป้องกันอาชญากรรมในประเทศ

บังคลาเทศ มีคณะป้องกันหมู่บ้าน (Village Defences Parties) ประกอบด้วยพลเมืองที่ติดอาวุธทำหน้าที่ออกตรวจท้องที่ตลอดทั้งวัน จากรายงานผลการปฏิบัติงานปรากฏว่า คณะป้องกันหมู่บ้านป้องกันชุมชนจากอาชญากรรมอย่างได้ผลดียิ่ง ในประเทศมาเลเซีย ได้มีการจัดตั้งยามรักษาการณ์ประจำหมู่บ้าน (Vigilante Corps) เพื่อทำหน้าที่ตรวจและรักษาความปลอดภัยในชุมชนเป็นการช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกแรงหนึ่ง ยามรักษาการณ์ประจำหมู่บ้านนี้ ช่วยตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิด ตลอดจนป้องกันอาชญากรรมได้มาก ในประเทศสิงคโปร์ สมาชิกสายตรวจพิเศษซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1967 ประกอบด้วยอาสาสมัครและตำรวจออกตรวจท้องที่ร่วมกันและทำหน้าที่อื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้ก็มีหน่วยยามรักษาการณ์ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 6,000 คน ออกตรวจท้องที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ในประเทศฟิลิปปินส์มีหน่วยงานของประชาชนที่เรียกว่า บารังกาย (Barangay) ซึ่งมีคณะกรรมการบริหาร 7 คน ประธาน 1 คน และสมาชิก 5,000 คน ทำหน้าที่ตรวจท้องที่ในเวลากลางคืน ตลอดจนชำระข้อพิพาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ในหมู่บ้าน หน่วยงานของประชาชนในประเทศญี่ปุ่น มีหน่วยงานอาสาสมัครป้องกันอาชญากรรมจำนวนมาก โดยจัดตั้งขึ้นในสถานีตำรวจต่าง ๆ อาสาสมัครประกอบด้วยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งในปี ค.ศ. 1979 มีอยู่ทั่วประเทศ 660,142 คน นอกจากนี้ก็มีสมาคมป้องกันอาชญากรรมของผู้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ เช่น สมาคมป้องกันอาชญากรรมของโรงรับจำนำและร้านขายของเก่า สมาคมป้องกันอาชญากรรมของธนาคารและสถานที่ให้กู้ยืมเงิน ฯลฯ ซึ่งรวมทั้งหมดมี 2,215 สมาคมทั่วประเทศ สมาชิกของสมาคมเหล่านี้ได้รับการอบรมจากตำรวจเกี่ยวกับวิธีป้องกันอาชญากรรมและช่วยตำรวจในกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้นในประเทศญี่ปุ่นได้มีการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของเอกชน ซึ่งรับจ้างดูแลรักษาความปลอดภัยของสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้างร้าน สรรพสินค้า ธนาคาร และอื่น ๆ ใน ค.ศ. 1979 มีหน่วยงานดังกล่าวถึง

2,622 หน่วยและมีลูกจ้างถึง 104,765 คน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเหล่านี้ ได้ช่วยป้องกันอาชญากรรมของสถานที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นและเหมาะสมในการส่งเสริมให้ราษฎรมีบทบาทและส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ประกอบกับพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การที่ราษฎรเข้าช่วยเหลือเจ้าพนักงานโดยสมัครใจนี้ เป็นกรณีที่เป็นการช่วยเจ้าพนักงานซึ่งต้องปฏิบัติการตามกฎหมายอยู่แล้ว ดังนั้นจึงควรที่จะมีกฎหมายรับรองให้การเข้าช่วยเหลือเจ้าพนักงานโดยสมัครใจนี้เป็นการกระทำที่ถูกต้องด้วย ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาที่ให้อำนาจแก่ราษฎรที่จะทำการจับเมื่อเข้าช่วยเหลือเจ้าพนักงานโดยสมัครใจนี้นับได้ว่าเป็นการเหมาะสมดีแล้ว

5.1.2. ความเหมาะสมของบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการจับและมาตรการทางปฏิบัติภายหลังการจับของราษฎร

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในเรื่องนี้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศต่าง ๆ เช่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ฝรั่งเศส เยอรมัน ตลอดจนหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยเราได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการจับและมาตรการทางปฏิบัติภายหลังการจับ ซึ่งใช้บังคับทั้งในกรณีของเจ้าพนักงานและราษฎรอย่างละเอียด รัดกุม และเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง โดยให้มีการใช้วิธีปฏิบัติในการจับแบบละมุนละม่อม โดยไม่ต้องใช้กำลังก่อน จนถึงขั้นต้องใช้กำลัง เมื่อมีการต่อสู้หรือขัดขวางเกิดขึ้น นอกจากนั้นยังได้บัญญัติให้มีการใช้ความป้องกันและการควบคุมเท่าที่

เหมาะแก่พฤติการณ์ในเรื่องการจับนั้นด้วย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการในการจับที่เหมาะสมในการปฏิบัติและในขณะเดียวกันก็เป็น การคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพของผู้ถูกจับได้อย่างสมดุลย์กันเป็นอย่างดี

5.1.3. ความเหมาะสมของบทบัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันและการ
ตอบแทนเมื่อราษฎรได้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ในการจับ

สำหรับบทบัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันสำหรับราษฎรผู้ได้ ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ในการจับนั้น นับได้ว่าเหมาะสมเพียงพอ โดยเฉพาะบทบัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันจากการกระทำหรือต่อสู้ขัดขวางของผู้ถูก จับตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้น เหมาะสมเป็นอย่างดี เพราะ ได้กำหนดลงโทษแก่ผู้ต่อสู้ขัดขวาง หนักเบาแตกต่างกันไปตามความจำเป็นของ ราษฎรที่จะต้องทำการจับแต่ละกรณี ๆ กล่าวคือ ลงโทษหนักที่สุดในกรณีที่ ราษฎรมีหน้าที่ที่จะต้องจับเมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้ช่วยตามอำนาจที่มีกฎหมาย บัญญัติไว้ เพราะหากไม่ช่วย ราษฎรก็就会有ความผิด โทษหนักรองลงไปก็ เป็นกรณีราษฎรช่วยเจ้าพนักงานโดยสมัครใจ ซึ่งถือได้ว่าราษฎรเป็นเครื่อง มือของเจ้าพนักงาน และโทษเบาที่สุดในกรณีราษฎรกระทำการจับด้วย ตนเอง ซึ่งถือได้ว่ารัฐส่งเสริมน้อยกว่ากรณีอื่น ๆ

ส่วนบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับผลการตอบแทน ตามที่มี บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือ ราชการการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2497 นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการกำหนดเงิน สงเคราะห์ที่ให้จ่ายได้เฉพาะแต่กรณีทุพพลภาพ หรือถึงแก่ความตาย อย่างสูง ไม่เกินรายละห้าหมื่นบาทเท่านั้น (มาตรา 7 และมาตรา 8) ซึ่งจะเห็นได้ ว่าในกรณีที่ผู้ที่ได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บไม่ถึงกับทุพพลภาพแม้จะเป็นเวลา นานเท่าใด ซึ่งอาจจะไม่มีรายได้หรือไม่ได้รับค่าจ้างในระหว่างที่รักษา พยาบาลอยู่นั้น ไม่มีสิทธิที่จะได้รับเงินสงเคราะห์เลย และนอกจากนั้น วง

เงินอย่างสูงทำหมั้นบาทสำหรับการทุพพลภาพและตายนั้น อาจกล่าวได้ว่า
เหมาะสมเฉพาะแต่ในสมัยที่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ใหม่ ๆ คือในปี
พ.ศ. 2497 นั้น แต่ในปัจจุบันนี้ไม่พอเพียงอย่างแน่นอน

สำหรับการให้เงินสงเคราะห์หรือค่าทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับอันตรายเนื่องจากการกระทำการจับ ซึ่งถือว่าเป็นผู้
ประสบเคราะห์กรรมจากอาชญากรรม หรือเหยื่ออาชญากรรมประเภทหนึ่งนี้
ในปัจจุบันนานาประเทศกำลังตื่นตัวกันมาก โดยถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของวิชา
Victimology ซึ่งมีผู้เรียกว่า วิชาว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบ
อาชญากรรมกับเหยื่อ⁵ ทั้งนี้เพราะถือว่าถ้ารัฐไม่ยื่นมือเข้าช่วยเหลือ
ผู้เสียหายจะต้องทุกข์ทรมานจากผลกรรมที่ตนเองมิได้ก่อเพิ่มมากขึ้น

เหตุผลที่รัฐควรช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรมจาก
อาชญากรรมนี้เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความพิทักษ์คุ้มครอง
พลเมืองของตนให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน และสิทธิ
ต่าง ๆ ของเขาตามกฎหมายอันเป็นมูลฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม
รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้ปกครองและควรมีส่วน
ร่วมรับผิดชอบด้วย ในกรณีที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของ
เขาได้ตามสมควร จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ ทำให้นักอาชญาวิทยาเห็นว่า
รัฐควรจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งได้รับผลร้ายจากอาชญากรรม
นั้นเสียเอง ในเมื่อผู้กระทำความผิดไม่สามารถจะชดใช้ค่าเสียหายได้⁶

⁵ ประธาน วัฒนาวณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่อ
อาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ" วารสารนิติศาสตร์
ฉบับที่ 1 ปีที่ 9, 2521, หน้า 69.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

กฎหมายในประเทศต่าง ๆ ที่บัญญัติเกี่ยวกับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรม ซึ่งได้ตราเป็นกฎหมายในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาปรากฏในประเทศเครือจักรภพอังกฤษและสหรัฐอเมริกา อาทิเช่น นิวซีแลนด์ ได้ตรากฎหมาย Compensation of Person Injured by Certain Criminal Acts and Dependent Person Killed by Such Act พ.ศ.2506 อังกฤษ Criminal Injuries Compensation พ.ศ.2507 รัฐนิวยอร์กและแคลิฟอร์เนีย พ.ศ.2507 ฮาวาย เมลฮาซุเสต และแมรี่แลนด์ พ.ศ.2511 เนวาดา พ.ศ.2512 นิวเจอร์ซี พ.ศ.2514 และกฎหมายรัฐบาลสหรัฐ Federal Victim Compensation Act พ.ศ.2515 นอกจากนั้น ยังมีกฎหมายลักษณะเดียวกันนี้ในประเทศคิวบา ออสเตรเลีย แคนาดา และรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาอีกมาก

สำหรับประเทศออสเตรเลียนั้น ปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2522 รัฐทุกรัฐในประเทศออสเตรเลียได้ประกาศใช้กฎหมายทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้ประสบเคราะห์จากอาชญากรรมโดยทั่วกัน แต่จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนนั้น แตกต่างกันออกไป เช่น ในรัฐ South Australian เดิมกำหนดวงเงินอย่างสูงไว้เพียง 1,000 เหรียญ แล้วเพิ่มเป็น 2,000 เหรียญในปี พ.ศ. 2517 และเป็น 10,000 เหรียญในปี 2521 ส่วนรัฐ New South Wales นั้น ได้เริ่มเพิ่มวงเงินสูงสุดจาก 2,000 เหรียญเป็น 4,000 เหรียญในปี พ.ศ.2517 และเป็น 10,000 เหรียญเช่นเดียวกับรัฐ South Australian ในปี พ.ศ.2522 ปัจจุบันรัฐ Tasmania ก็กำหนดวงเงินสูงสุดไว้ที่ 10,000 เหรียญ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 มาแล้ว

---

7 ประธาน วัฒนาวณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ," หน้า 74-75.

ส่วนรัฐอื่น ๆ คือ Queensland และรัฐ Victoria ที่ปัจจุบันกำหนดไว้ที่ 5,000 เหรียญ กับรัฐ Western Australia ที่ 7,500 เหรียญ คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 10,000 เหรียญในเร็ว ๆ นี้เช่นเดียวกัน สำหรับเขตนครหลวง Canberra (Australia Capital Territory) และรัฐบาลกลางออสเตรเลีย (Commonwealth) นั้น กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาศึกษาในเรื่องนี้อยู่ โดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (Australian Law Reform Commission) ซึ่งในร่างรายงานที่คณะกรรมการเสนอในปี พ.ศ. 2522 นั้น ไม่เห็นด้วยที่จะกำหนดวงเงินขั้นสูงไว้ โดยให้ใช้หลักการทดแทนความเสียหายตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ในประเทศอังกฤษหรือไม่เช่นนั้นก็ใช้หลักการที่เสนอใน Woodhouse Report ชื่อ Report on Compensation and Rehabilitation in Australia 1974 ซึ่งเสนอให้จ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายหรือทายาทเป็นจำนวน 85% ของรายได้ที่เขาต้องสูญเสียไป โดยกำหนดวงเงินสูงสุดไว้ด้วย โดยคิดจากสถิติรายได้สูงสุดในแต่ละปีด้วย ซึ่งในปี พ.ศ. 2517 นั่นคือ 26,000 เหรียญ ส่วนผู้ที่ไม่มีรายได้ให้คิดจากสถิติรายได้ประชาชาติคือ 50 เหรียญต่ออาทิตย์ (An injured person would receive up to 85% of lost earnings, subject to a limit, in 1974, corresponding to a level fixed by reference to an annual income of about \$26,000. Non-income earners would be regarded as having a national income of \$50 a week, and their compensation computed accordingly)⁸

---

⁸Hans Joachim Schneider, The Victim in International Perspective, New York : Walter de Gruyter, 1982), pp.283-286.

สำหรับบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับผลการตอบแทนอย่างอื่น กล่าวคือ ในเรื่องค่าพนะในการเป็นพยาน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 256 นั้น เหมาะสมดีแล้ว แต่ในเรื่องการว่าต่างแก้ต่างในคดี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11(3) ของพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 นั้น อาจกล่าวได้ว่า ยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากยังไม่ครอบคลุมถึงกรณีการกระทำความผิดซึ่งหน้า ตามมาตรา 80 และกรณีบุคคลผู้ทำสัญญาประกันและเป็นหลักประกัน ตามมาตรา 117 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนการว่าต่างในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้สรุปข้างต้น ตลอดจนที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อน ๆ นี้แล้ว จะเห็นได้ว่ายังมีปัญหาที่สำคัญหลายประการที่สมควรได้รับการแก้ไข ซึ่งผู้เขียนขอเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

5.2.1. ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของมาตรา 82 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการแก้ไขความเห็นทางกฎหมายที่แตกต่างกันว่าเป็นเรื่องการบัญญัติ "ให้อ่านาจ" หรือ "มีหน้าที่" ดังที่ได้กล่าวมาโดยละเอียดแล้วในบทที่ 2 ข้อ 2.4.3.1 ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า บทบัญญัติของมาตรา 82 นี้ ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง โดยบัญญัติให้ชัดเจนเลยว่าเป็นเรื่องการบัญญัติ "หน้าที่" ของราษฎรที่จะต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับดังนี้ คือ

มาตรา 82 "เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ จะสั่งให้บุคคลที่อยู่ใกล้เคียงช่วยเหลือเพื่อจัดการตามหมายนั้นก็ได้ แต่จะบังคับให้ผู้นั้นช่วยเหลือโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขานั้นไม่ได้"

5.2.2. ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของมาตรา 80 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้เหมาะสมและมีความชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ

1) ปรับปรุงบัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับฐานความผิดและมาตราในประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

2) ปรับปรุงบทบัญญัติในวรรคแรกของมาตรา 80 ในข้อความที่ว่า "หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะ ไม่มีความสงสัยเลยว่า เขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ" ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขความเห็นทางกฎหมายที่อาจถือว่ากรณีนี้ไม่ใช่เป็นความผิดซึ่งหน้า แต่เป็นกรณีที่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าเช่นเดียวกับกรณีในวรรคสอง ดังได้กล่าวมาโดยละเอียดแล้วในบทที่ 2 ข้อ 2.4.3.2. ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ข้อความดังกล่าวนี้ควรแก้ไขให้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา 53 ของฝรั่งเศส โดยใช้ข้อความดังนี้ "หรือพบในขณะที่ได้กระทำไปแล้วสด ๆ"

3) ปรับปรุงบทบัญญัติในวรรคสองของมาตรา 80 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการแก้ไขความเห็นทางกฎหมายที่อาจจะยังไม่แน่นอนว่ากรณีที่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามวรรคสองนี้ จะต้องปรากฏว่าได้มีการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง เกิดขึ้นก่อนแล้วหรือไม่ ดังที่ได้กล่าวมาโดยละเอียดแล้วในบทที่ 2 ข้อ 2.4.3.2. ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรจะบัญญัติให้ชัดเจนลงไปเลยในทำนองเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา 53 ของประเทศฝรั่งเศส โดยใช้ข้อความที่ว่า "ภายในทันทีทันใดหลังจากกระทำผิด" บัญญัติไว้ในตอนต้นของวรรคสองนี้เลย

ดังนั้น บทบัญญัติของมาตรา 80 ทั้งหมดที่ได้ปรับปรุงแก้ไขใหม่ทั้งหมดแล้ว จะเป็นดังนี้

มาตรา 80 ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้น ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือพบในขณะที่ได้กระทำไปแล้วสด ๆ

อย่างไรก็ดี เมื่อปรากฏว่าภายในทันทีทันใดหลังจากมีการกระทำความผิดอาญา ตั้งระบไว้บัญญัติท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุ อย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพริศเห็น ประจักษ์ที่เสื้อผ้า หรือเนื้อตัวของผู้นั้น

5.2.3. ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2497 เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้มีการจ่ายเงินสงเคราะห์ในกรณีอื่น ๆ เพิ่มเติมจากกรณีทุพพลภาพและถึงแก่ความตายตั้งที่บัญญัติไว้ในปัจจุบัน และกำหนดวงเงินสงเคราะห์ให้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยแนวทางจากบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ หรือจากรายงานของคณะกรรมการด.ง. ๆ ที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวคิดและปรัชญาของวิชา Vitimology ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทสรุปนี้

5.2.4 ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 11(3) ของพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 เพื่อให้พนักงานอัยการทำการว่าต่าง และแก้ต่างทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาให้แก่ราษฎรที่ได้กระทำการจับตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ทุกกรณี

5.2.5. จากการศึกษาวิจัยนี้ พบว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ที่ยังใช้บังคับอยู่เป็นจำนวนมาก มีลักษณะขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งน่าจะถูกยกเลิกโดยผลของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 แล้ว เนื่องจากพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 นี้ นับได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างมากที่รัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐใช้ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์และความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นอย่างมากด้วย ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า มีประเด็นที่ควรจะได้มีการศึกษาและวิจัยต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนขึ้น เพื่อปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ เหล่านี้ให้เหมาะสมต่อไป

5.2.6. ในที่สุดนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ปัจจุบันนี้ราษฎรมีบทบาทและส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมากขึ้นทั้งโดยการดำเนินการโดยราษฎรเอง และโดยการสนับสนุนส่งเสริมของรัฐ เช่น การรวมกลุ่มอาสาสมัครตั้งที่ได้กล่าวมาโดยละเอียดแล้ว ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรจะได้มีโครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของราษฎรในการจับตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตลอดจนวิธีปฏิบัติในการจับ มาตรการในทางปฏิบัติภายหลังการจับ ความคุ้มกันและผลการตอบแทนจากการใช้อำนาจและปฏิบัติตามหน้าที่ในการจับนั้นแล้ว ให้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดแจ้ง ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ราษฎรเกิดความมั่นใจที่จะเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมากขึ้น เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมโดยรวมแล้ว ยังเป็นการดูแลและรักษาสีทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่งด้วย